

Udeliggerprojektet

Projektbeskrivelse, juni 2010

Indhold

Baggrund.....	1
Projektets formål.....	2
Projektets målgruppe.....	3
Karakteristik og afgrænsning af målgruppen.....	3
Metoder og aktiviteter.....	3
1. Afhjælpning af umiddelbar nød eller livstruende forhold.....	3
2. Afdækning og beskrivelse af de udenlandske udeligges forhold.....	4
- Indsamling af viden.....	4
- Formidling af viden.....	5
Succeskriterier.....	6
Organisatoriske rammer.....	6
Overordnet projektansvar.....	6
Dagligt projektansvar.....	6
Dokumentation af projektet.....	7
Interessenter og sparring.....	7
Tids- og aktivitetsplan.....	8

Baggrund

Projekt UDENFOR har gennem de seneste 12 år beskæftiget sig med at yde hjælp til hjemløse på gaden. Hjælpen har særligt været rettet mod de hjemløse, som ikke formår at benytte sig af eksisterende tilbud. Således har Projekt UDENFOR specialiseret sig i at opsøge og skabe relationer til de hjemløse, som ofte ellers lever isoleret på gaden. Hertil kommer, at projekt UDENFOR arbejder med at afdække og dokumentere udstødende faktorer i samfundet for derigennem om muligt at forhindre yderligere udstødelse. I den forbindelse formidler projekt UDENFOR viden om udstødende faktorer, om måder at forhindre udstødelse på og om måder til forbedring af forholdene for de allerede udstødte.

Projekt UDENFOR har gennem de seneste år registreret, at en større og større andel af organisationens hjemløse brugere består af udlændinge. En del af de hjemløse udlændinge er fra andre EU-lande, hvorfor de lovligt og frit kan rejse over grænsen til Danmark. Vi kan konstatere, at denne gruppe omfatter en del borgere dels fra Sydeuropa, men i særdeleshed fra de østeuropæiske EU-lande som blev inkluderet i EU i hhv. 2004 og 2007. Projekt UDENFOR har desuden observeret en del hjemløse fra vestafrikanske lande, som antages at være kommet hertil gennem Sydeuropa for at søge arbejde.

Det er ingen valide tal på antallet af hjemløse udlændinge i København. I den nationale hjemløsetælling fra 2009 blev antallet af hjemløse – herunder hjemløse udlændinge – anslået. 23

% af de, som overnattede på natvarmestuer blev registreret som udlændinge svarende til 80 personer¹. Som det også nævnes i hjemløsetællingen, er dette formentligt et kraftigt underestimat, og organisationer som har kontakt med dele af gruppen vurderer da også, at antallet er langt højere. Én vurdering lyder på, at der alene i København er ca. 600 østeuropæiske hjemløse². Hertil kommer hjemløse af anden nationalitet.

De hjemløse udlændinges juridiske status varierer alt efter om de er borgere i et nordisk land, EU-borgere eller fra et af landene uden for EU. Lovgivningen forvaltes i øjeblikket på en sådan måde, at de allermest udsatte ikke har adgang til hjælp fra det offentlige system. Dvs. at de formelt set ikke har adgang til sundhedsydelser (andet end til det mest akutte), at de ikke har adgang til misbrugsbehandling og at de ikke har adgang til danske herberger eller overnatning på offentligt finansierede natvarmestuer. De har således ikke ret til at få del i mange af de ydelser, som danske hjemløse tilbydes, herunder støtte og hjælp fra kommunalt ansatte gadeplansmedarbejdere og socialrådgivere³. Samtidig kan de af de hjemløse, som er EU-borgere ikke umiddelbart hjemsendes eller udvises. EU-lovgivningen beskytter dem mod dette. De er dermed endt i et tomrum, hvor de hverken har ret til hjælp eller umiddelbart kan hjemsendes. De er overladt til sig selv og derfor nogle af de mest marginaliserede og socialt udsatte mennesker i København. Mange sover ude året rundt eller på et af de få privat finansierede overnatningstilbud.

De hjemløse udlændinges situation er ikke nærmere undersøgt, hvorfor projekt UDENFOR i overensstemmelse med organisationens vedtægter og formål vil gennemføre et 3-årigt projekt, der skal afhjælpe den umiddelbare nød hos de mest sårbare hjemløse udlændinge samt afdække og beskrive de hjemløse udlændinges særlige forhold.

Projektets formål

Projektets overordnede mål er at afhjælpe de hjemløse udlændinges akutte nød og at formidle den viden og erfaring, som vi herigennem opsamler, til aktører og interessenter både nationalt og på internationalt niveau.

Projektets formål kan deles op i to:

1. Den enkelte hjemløses umiddelbare nød søges afhjulpet via direkte relationsarbejde og med en individuel akut-indsats.
2. De hjemløse udlændinges forhold søges udredt og beskrevet via indsamling og formidling af viden om de hjemløse udeligges tilværelse og livsbetingelser.

Vi vil dele erfaringerne fra den lokale indsats i København, med det formål at sikre spredning af viden til relevante institutioner og partnere på området, i det omfang det er muligt. En betydelig del af de hjemløse udlændinge er netop EU-borgere, som udnytter deres ret til fri bevægelighed, men som har ikke noget socialt eller økonomisk

¹ Hjemløsetællingen, s. 78

² Anne-Mette Nyfos i Information: <http://www.information.dk/189328>

³ I regeringens hjemløsestrategi er der over en 3-årig periode (2009 – 2012) afsat 500 mio. kroner netop til at nedbringe antallet af hjemløse. Strategien er dog alene rettet mod hjemløse med dansk CPR-nummer.

sikkerhedsnet. Vi opfatter det derfor sådan, at ansvaret for løsning af problemerne hovedsageligt ligger på EU-niveau.

Projektets målgruppe

De mest udstødte og marginaliserede hjemløse udlændinge, som ikke har ret til hjælp fra det offentlige system og som sover ude året rundt. Herefter kaldet 'udenlandske udeliggere'.

Karakteristik og afgrænsning af målgruppen

Der mangler generelt viden om de nye grupper af hjemløse udlændinge – på hvilken måde de har lidt skibbrud i DK, hvilke problemer de har og hvordan de kan støttes til at drage omsorg for egen tilværelse. Der mangler også afklaring på, hvilke rettigheder de egentligt har ifølge hhv. den danske lovgivning, EU-lovgivningen, og menneskerettighedskonventionerne. Projekt UDENFOR har dog nogen erfaring med især den del af målgruppen som kommer fra andre EU-lande: Forløb med flere hjemløse EU-borgere, indledende research omkring denne gruppes juridiske status samt kontakt gennem projekt UDENFORs Mobile Café har givet os nogen viden om gruppen. Ved at være en del af og på nærmeste hold at følge driften af et midlertidigt, privat nødherberg for hjemløse udlændinge i vintermånederne 2008-2010, har projekt UDENFOR desuden opnået viden om denne gruppe og de mest akutte problemstillinger.

Med udgangspunkt i de hjemløse udlændinges utilstrækkelige og skrøbelige position (juridisk og socialt) vurderer vi, at her er tale om en endog svært marginaliseret og udsat gruppe. I overensstemmelse med projekt UDENFORs vedtægter, henvender dette projekt sig til de mest udstødte indenfor gruppen – dvs. de som lever mest isoleret på gaden, som ofte har psykisk sygdom eller misbrug, som ikke formår at drage omsorg for egen tilværelse og som har behov for en akut indsats til afhjælpning af de mest basale behov.

Metoder og aktiviteter

1. Afhjælpning af umiddelbar nød eller livstruende forhold

Metode: Opsøgende indsats af akut og støttende karakter, rettet mod udsatte udenlandske udeliggere. Vi ønsker herigennem at afhjælpe den enkelte hjemløses mest påtrængende problemer, som kan være af social, juridisk eller sundhedsmæssig karakter. Arbejdet har fokus på kontakt og skadesreduktion.

Projekt UDENFORs mangeårige erfaring med opsøgende og udgående relationsarbejde ligger til grund for det direkte arbejde med de udenlandske udeliggere. Nøgleordene er tid, tålmodighed og fokus på kontakt og skadesreduktion. De udenlandske udeliggere adskiller sig dog fra gruppen af danske udeliggere hvad angår juridisk status og dermed adgang til hjælp fra det offentlige. Vi vil derfor være begrænsede i vores handlemuligheder og i begrænset omfang kunne tilbyde den enkelte hjemløse udlænding en tilstrækkelig hjælp. Vores erfaring er dog, at de mest marginaliserede hjemløse har et særligt behov for kontakt, støtte og skadesreduktion på gaden.

Det er netop det, vi tilbyder i dette projekt. Hjælpen vil altid være indrettet efter den enkeltes behov og bestå både af praktisk hjælp (f.eks. varmt tøj og sovepose og/eller adgang til sygepleje og bespisning) og menneskelig kontakt. Det centrale er, at opbygge et tillidsforhold mellem den hjemløse og medarbejderen, som med dette afsæt kan støtte den hjemløse til at drage omsorg for egen tilværelse. Ønsker brugeren hjælp til rehabilitering i hjemlandet, vil vi sørge for at der ydes støtte til hjemrejse og kontakt med relevante institutioner i hjemlandet.

Projekt UDENFORs hidtidige erfaringer viser derudover, at de hjemløse udeliggere adskiller sig rent kulturelt fra de danske udeliggere. Nogle af dem kan f.eks. have vanskeligt ved at modtage hjælp/støtte fra socialarbejdere, fordi de er usikre på socialarbejderens motiv for at hjælpe. Måske fordi de ikke har erfaringer med at modtage hjælp eller kendskab til principperne bag socialt arbejde. En grundlæggende værdi i projekt UDENFORs arbejde er, at alle mennesker ønsker kontakt med - og støtte fra - andre. Det er derfor vores opgave i dette projekt at udvikle nye – og afprøve kendte - metoder hvormed vi kan nå målgruppen. Disse metoder skal bygge på projektets erfaringer med de hjemløses behov og derfor er det opsøgende og udgående arbejde i projektet af eksplorativ karakter. Vi vil undervejs evaluere arbejdet kritisk med henblik på at sikre, at hjælpen tilgodeser den hjemløses behov både på kort og lang sigt. Herunder at vi ikke fastholder den enkelte i et liv som hjemløs, men er med til at give den støtte, som er nødvendig for at den hjemløse kan forbedre sin egenomsorg og komme videre på egne vilkår.

Udeliggerprojektet vil i lighed med projekt UDENFOR's øvrige aktiviteter have karakter af eksperiment og det vil derfor heller ikke være dette projekts opgave at udføre varigt og etableret socialt arbejde.

Tolke vil blive inddraget efter behov.

2. Afdækning og beskrivelse af de udenlandske udeligges forhold

- Indsamling af viden

Metode: Indsamling af viden om de udenlandske udeliggere, deres livsbetingelser samt metoder i den akutte og støttende indsats. Vi vil herigennem skabe en base af viden, som dels kan forbedre det opsøgende arbejde og som kan formidles til relevante samarbejdspartnere og centrale aktører og på den lange bane bidrage til, at EU-rettigheder for vandrende arbejdstagere også kommer til at omfatte de fattige borgere, som risikerer at miste job og forsørgelsesgrundlag.

Viden indsamles gennem følgende kanaler:

- Gennem den opsøgende indsats vil vi få indblik i de konkrete problemer som belaster disse borgere. Vi vil systematisk dokumentere disse problemstillinger gennem journalføring og opsamlende møder. Ligeledes vil erfaringer med udlændinge via Den Mobile Cafe indgå. Vi forventer desuden at have en mere løs kontakt til en gruppe borgere, som er mere selvhjulpne, men som kender os og som vi vil yde hjælp og støtte når der er behov for det i

korterevarende perioder. Disse relationer vil indgå som del af indsamlingen af viden om konkret problemstillinger.

- Viden indsamles desuden gennem et internationalt samarbejde med organisationer i andre europæiske byer, som arbejder med lignende problemstillinger. Vi vil lære, hvordan mere erfarne organisationer og gadeplansarbejdere arbejder med disse borgere og finde ud af, hvilke forhold (herunder rettigheder) de har i andre europæiske storbyer. Derudover vil vi samarbejde og besøge organisationer i de hjemløse udeliggeres hjemlande. Vi vil her få et bedre indblik i de forhold målgruppen kommer fra, samt få kontakt med organisationer som kan modtage de hjemløse som ønsker at vende hjem. Besøg hos og fra organisationer i udlandet skal lægge grunden for et internationalt netværk af gadeplansmedarbejdere, der yder en indsats på området. Netværket skal sikre erfaringsudveksling og metodeudvikling.
- Projektets vil indsamle viden fra relevante professionelle og institutioner om forskellige aspekter som former målgruppens livsbetingelser. I denne forbindelse planlægges møder og seminarer med jurister, politikere, antropologer, forskere, politiet, menneskerettighedsorganisationer mv.
- Der er en lang tradition i Projekt UDENFOR for at have specialestuderende tilknyttet, som behandler emner af relevans for organisationen arbejde. Dette projekt vil rekruttere en eller flere specialestuderende til at undersøge de udenlandske udeliggeres juridiske, sundhedsmæssige eller sociale forhold.

Den indsamlede viden skal bidrage til, at projektet og Projekt UDENFOR bliver en ressourcebase for saglig og velfunderet viden om hjemløse udlændinge. Vi vil i den forbindelse følge udviklingen på rettighedsområdet med særlig opmærksomhed, herunder overvåge i hvilket omfang EU vedtager retningslinjer for social, økonomisk og sundhedsmæssig hjælp til de allermest udsatte vandrende arbejdstagere. Vi vil også holde øje med udfaldet af evt. retssager – ved danske domstole eller EU-domstolen – om hjemløse udlændinges ret til hjælp fra det offentlige.

- **Formidling af viden**

Metode: Formidling af viden om de udenlandske udeliggere, deres livsbetingelser og metoder i indsatsen på området. Vi ønsker herigennem at øge kendskabet hos centrale aktører, til de udenlandske udeliggeres forhold og til de udstødende faktorer som former gruppens livsgrundlag.

Den i projektet indsamlede viden formidles via følgende kanaler:

- Oplæg på seminarer og konferencer, både nationalt og internationalt
- Artikler og udtalelser til medierne
- Baggrundsnotater og evt. spørgsmål specifik rettet mod institutioner og politikere i Danmark (lokalt og på Christiansborg) og på EU-niveau (parlamentarikere og kommissionen)
- Projekt UDENFORs hjemmeside
- Årlig rapport. Projektets resultater og viden bliver hvert år samlet i en årsrapport. Denne rapport formidles til relevante samarbejdspartnere, aktører og andre interesserede.

Succeskriterier

Projektets succeskriterier er, at vi opfylder projektets to formål:

3. Den enkelte hjemløses umiddelbare nød søges afhjulpet via direkte relationsarbejde og med en individuel akut-indsats.
4. De hjemløse udlændinges forhold søges udredt og beskrevet via indsamling og formidling af viden om de hjemløse udeligges tilværelse og livsbetingelser.

Opsøgende arbejde: I forhold til projektets ressourcer og medarbejdere, forventer vi konstant at være i kontakt med min 7 og max 10 borgere. Det er således et succeskriterium, at vi løbende har fast kontakt til mellem 7 og 10 personer. Vores indsats vil omfatte støtte og skadesreduktion dvs. afhjælpning af akutte og påtrængende behov.

Vidensindsamling: Mht. vidensindsamling er det et succeskriterium, at projekt UDENFOR bliver en ressourcebase for solid og saglig viden om de udenlandske udeliggere og deres livsbetingelser. Dette kriterium vil være opnået, når professionelle indenfor arbejdet med hjemløse, forskere og studerende, politikere og beslutningstagere samt medierne henvender sig til projekt UDENFOR, for at få viden om de udenlandske udeliggere og deres forhold. Som led i indsamling af viden forventer vi at have løbende kontakt til omkring 30 borgere, som vi vil støtte ved behov og som bidrager til indsamlingen af viden.

Formidling af viden: Succeskriteriet i forhold til formidling af viden er, at vores viden kommer ud til de, som kan påvirke de udenlandske udeligges livsbetingelser, dvs. andre professionelle, politikere og beslutningstagere samt medierne. Vi har opfyldt dette kriterium, når vi løbende er en stemme i national og tværeuropæisk debat, som taler på baggrund af et solidt og sagligt vidensfundament.

Organisatoriske rammer

Overordnet projektansvar

Det juridiske og formelle ansvar for projektet ligger hos bestyrelsesformand Preben Brandt.

Dagligt projektansvar

Det daglige projektansvar varetages af de to gadeplansmedarbejdere som arbejder fuld tid i projektet. Den ene medarbejder er Bo Heide-Jochimsen, uddannet pædagog. Bo Heide-Jochimsen har 5 års erfaring med opsøgende arbejde rettet mod psykisk syge og meget udsatte hjemløse udeliggere, heriblandt både danskere samt udlændinge uden ret til sociale ydelser i Danmark. Den anden medarbejder er Maj Kastanje, uddannet cand. scient. soc. med afsluttende speciale om hjemløse uden ret til sociale ydelser i Rusland. Maj Kastanje har praktisk erfaring i arbejdet med hjemløse i Rusland, samt erfaring som fast nattevagt i et midlertidigt privat nødherberg for hjemløse udlændinge i København. De to medarbejdere har tilsammen følgende sprogkundskaber: Engelsk og Tysk (godt); spansk og russisk (mellemløst).

Projektet vil derudover blive udført i tæt samarbejde med projekt UDENFORs Mobile Cafe. Projektet trækker desuden på støtte fra projekt UDENFORs øvrige medarbejdere, herunder særligt uddannelsesmedarbejderen (i forbindelse med journalføring og opsamling af viden herfra), informationsmedarbejderen (i forbindelse med formidling af viden) og sekretariatschefen (i forbindelse med fundraising).

Finansiering af projektet

Udeliggerprojektet vil være finansieret af midler fra private fonde og legater samt fra arv og gaver til projekt UDENFOR.

Dokumentation af projektet

Projektets forløb og fremskridt dokumenteres gennem flere kanaler:

- Medarbejdernes arbejde med de enkelte borgere i projektet dokumenteres via journalføring efter de gældende juridiske og etiske standarder. Journalskabelonen er udarbejdet således, at de særlige problemstillinger, som knytter sig til arbejdet med udlændinge, opsamles og dokumenteres.
- Viden om gruppen af udenlandske udeliggere opsamles desuden via en logbog, hvor observationer fra gaden nedfældes, herunder særligt antallet og lokaliteten af udlændinge som sover udendørs.
- Hvert kvartal gennemføres et monitoreringsmøde, hvor der samles op på opnåede resultater og hvor det næste kvartals aktiviteter planlægges. Der skrives en kort intern rapport fra mødet, som desuden vi indgår i projekt UDENFORs samlede årsrapport.
- Hvert år udgives en årsrapport, hvori projektets opnåede resultater beskrives.
- Hele projektet vil blive evalueret i forbindelse med projektperiodens afslutning. Evalueringen formidles via en afsluttende rapport.

Interessenter og sparring

Der samles en gruppe af interessenter omkring projektet, som skal mødes med projektets medarbejdere ca. 2 gange om året. Interessenterne vil fungere som eksterne ressourcepersoner, og gruppen vil bestå af praktikere, jurister, forskere, samarbejdspartnere og andre, som har interesse for de udenlandske udeliggere, relevant viden om deres livsbetingelser og/eller erfaring med indsatser på området. Møderne med interessentgruppen vil omhandle konkrete og aktuelle problemstillinger i forbindelse med projektets aktiviteter, herunder også juridiske, kulturelle eller sundhedsmæssige forhold af særlig karakter. Formålet er at sikre inspiration og kvalificerede input til projektet fra interessenterne, som også kan konsulteres enkeltvis og ad hoc for rådgivning og sparring. Gruppen af interessenter vil ikke have beslutningskompetence i forhold til projektet.

Tids- og aktivitetsplan

Formål	Aktivitet/måned 1. år	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Forbedring af den enkeltes liv	Akut og støttende indsats (Tidsforbrug: 30 % og stigende til 50 % i løbet af året)												
	Opsøgende arbejde												
	Udgående arbejde												
Forbedring af den enkeltes Liv/ målgruppens levekår	Indsamling af viden og dokumentation (tidsforbrug: ca. 20 %)												
	Logbog over opsøgende arbejde												
	Journalføring – udgående arbejde												
	Studieture til udlandet												
	Indsamling af viden fra professionelle og institutioner												
	Opstart af specialestuderende												
	Intern kvartalsrapport												
Forbedring af målgruppens Levekår	Formidling af viden (tidsforbrug: ca. 30 %)												
	Formidling på seminarer og konferencer												
	Formidling via medierne												
	Formidling via projekt UDENFORs hjemmeside	Nyhed											

Tids- og aktivitetsplan 2. år

Formål	Aktivitet/måned 2 år	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Forbedring af den enkeltes liv	Akut og støttende indsats (Tidsforbrug: ca. 50 %)												
	Opsøgende arbejde												
	Udgående arbejde												
Forbedring af den enkeltes liv/ målgruppens levekår	Indsamling af viden og dokumentation (tidsforbrug: ca. 20 %)												
	Logbog over opsøgende arbejde												
	Journalføring - udgående arbejde												
	Indsamling af viden fra prof. og institutioner												
	Specialestuderende												
	Intern kvartalsrapport												
	Besøg fra international samarbejdspartnere												
Forbedring af målgruppens Levekår	Formidling af viden (tidsforbrug: ca. 30 %)												
	Formidling på seminarer og konferencer												
	Formidling via medierne												
	Formidling via PUs hjemmeside												
	Årsrapport (2010)												

Tids- og aktivitetsplan 3 år

Formål	Aktivitet/måned 3. år	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Forbedring af den enkeltes liv	Akut og støttende indsats (Tidsforbrug: ca. 50 % faldende mod afslutningen af projektet)												
	Opsøgende arbejde												
	Udgående arbejde												Afslutning af brugere
Forbedring af den enkeltes liv/ målgruppens levekår	Indsamling af viden og dokumentation (tidsforbrug: ca. 25 % faldende mod slutningen af projektet)												
	Logbog over opsøgende arbejde												
	Journalføring - udgående arbejde												
	Indsamling af viden fra prof. og institutioner												
	Specialestuderende												
	Intern kvartalsrapport												
Forbedring af målgruppens Levekår	Formidling af viden (tidsforbrug: ca. 25 % stigende mod slutningen af projektet)												
	Formidling på seminarer og konferencer												
	Formidling via medierne												
	Formidling via PUs hjemmeside												
	Årsrapport (2011)												
	Afsluttende rapport												

